

REVISTA ISRAELITA

Apare la 1 și la 15 ale fie-cărei luni

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SUMARUL

Articole de fond : Profesorul dr. H. Graetz ; Spicuirî ; Istoria misiunii mele în România.—Cronica internă : Diverse știri și fapte.—Starea sanitară.—Cronica externă : Germania ; Austro-Ungaria ; Franța ; Italia ; Rusia ; Egipt.—Știința, literatura, bibliografie : Bine-facerea Israelită la Paris, de Maxime Du Camp.—Variatăți.—Anunciuri.

BUCUREȘTI

Redacțiunea și Administrațiunea

STRADA MIRCEA-VODA 12

PREȚUL ABONAMENTELOR

Pentru un an 14 lei }
Pentru 6 luni 7,50 } Pentru toată țara

BCU Cluj PENTRU STRAINATATE: Cluj

Pe an: 20 franci
Pe 6 luni: 10 franci

Prețul unui număr: 1 leu

ANUNCIURI 50 bani linia

REVISTA ISRAELITA

PROFESORUL Dr. H. GRAETZ

La 31 Octombrie din acest an împlinește istoricul nostru cel mai vestit anul al șapte-zecelea într'o admirabilă vigoare a corpului și a spiritului. Lucrările importante și uriașe, prin care Graetz a inavuțit literatura noastră, n'au slăbit puterile sale, n'au sleit productivitatea sa științifică, n'au micșorat entuziasmul său și iubirea sa pentru neamul Israelit, n'au schimbat originalitatea caracterului său. Cu toate că Graetz nu aparține nici direcțiunei conservatorilor, nici celei a progresiștilor, nu o dată a blamat pe unii și pe alții în scrierile sale; așa de pildă a muștrat amar pe marele talmudist Ionathan Eibeschütz pentru capriciele sale cabalistice și a doborât pe David Friedländer de pe pedestalul la care l'au ridicat amicii și adoratorii săi, totuși nu este scriitor Israelit în vremea noastră mai popular mai cunoscut și mai iubit printre noi de cât dânsul. Raphael Hirsch, capul conservatorilor, când a apărut la 1853 întâia (sau mai bine a patra) parte din «Istoria Evreilor», a criticat pe discipolul său Graetz cu aceiași inverșunare pentru ideile sale prea liberale cu care l'a atacat când a eșit la lumină în 1870 cea din urmă parte a acestei opere

grandioase, L. Philippsohn, leaderul progresiștilor, pentru vederile sale presupuse retrograde. Graetz pe de o parte respinge Iudaismul osificat și petrificat al cărui represintant e R. Hirsch, pe de alta, își bate joc de reformele deșerte propagate de Geiger și alții. În ochii săi Börne și Heine, cu toate că s'au botezat, trec de evreii mai buni, de cât Friedländer, care a murit ca Evreii; talentul celor dintâi îl apreciază cu mare obiectivitate, fiind că creștinii în aparență au apărut cu spirit și cu tărie cauza Evreilor asupriți, pe când cel din urmă a tratat cu protoiereul Teller pentru a fi primit sub anume condițiuni în sânul confesiunii protestante.

Graetz, născut și crescut în Prusia, își iubește cu ardoare patria sa germană, cu toate acestea nu se sfiște a acuza de netoleranță, de barbarie, de micimea inimei, de exclusivism orb, națiunea germană pentru persecuțiunile sângeroase și înjosirile ne-umane, la cari au fost expuși Evreii în mijlocul ei. Acest curaj al istoricului, de a spune tot adevărul fără frică, i-au pricinuit multe dușmăni și atacuri violente, atât din partea creștinilor cât și din partea multor Israeliți, pe cari i-a supărat și prin aceea, că li-a declarat că acordându-ni-se după atâtea lupte și suferințe dăpturi egale cu cei-l-alti locuitori ai patriei, nu ni se poate cere, să fim, renegați să ne roșim de trecutul nostru glorios, să renunțăm la idealurile noastre, să ștergem din rugăciunile noastre toate amintirile de Ierusalim și Sion. A fi bun patriot german și zelos Evreii, nu e contrazicere după convincțiunea istoricului Graetz.

Această originalitate, independență și acest curaj au făcut ca Graetz să devie bărbatul cel mai popular, cel mai admirat, cel mai vestit în toate țările, unde mai sunt Israeliți, cari doresc ca Iudaismul să fie viguros, mândru, prosperând și desvoltându-se pe baza puterii sale proprie și cari resping un Iudaism sficios, bol-

năvicios și îmbrăcat în haine împrumutate. Cel mai entuziasmați amici ai istoricului Graetz trăiesc în Franța, în Anglita și în America, fiind că Evreii din aceste țări aflându-se în mijlocul unor națiuni mărinimoase, cu idei largi și cu adevărat liberale, și sunt recunoscători curajosului erudit, că a arătat lumii gloria, mărimea, vitejia, caracterul de oțel, inteligența și perseverența nestrămutată a Evreilor din trecut.

Să nu ne mirăm, dacă printre admiratorii istoricului Graetz dăm și peste Evreii din Polonia, Rusia, România, cu un cuvânt din toate țările și colțurile lumii, unde domnește perfidia, intoleranță, ură oarbă, civilizațiune minciunoasă și barbaria mascată : pentru toți acești oameni nefericiți Graetz, care arată că Grecii, Romanii, Goții, Teutonii și cei-l-alți dușmani îndârjiți ai noștri n'aș putut să ne înfrângă, să ne sugrume și să ne prăpădească, este refugiul și mângâietorul lor.

Gârboviți și doborâți de nenorociri, hăituiți ca vânatul și jefuiți de persecutori nemiloși, Evreii din aceste țări barbare și semi-barbare își vin în fire, își reiaș curajul, își regătesc tăria și se consolează răsfoind orî-ce volum din «Istoria Evreilor din timpurile cele mai depărtate până în present» de Graetz. Evreii francezi aș tradus opera istorică a lui Graetz în franțuzește, Evreii din Anglita și America în englezește, ca să arete lumii că libertatea și egalitatea, de care se bucură, nu o privesc ca o grație acordată lor, nici de o faptă mărinimoasă, ci de un drept, ce li se cuvenea lor de demult, și fiind astfel, nu sunt datorii alt-ceva de cât să și îndeplinească cu sfințenie datorile către patrie și nici de cum să le fie rușine de Iudaismul lor, necum să se desbrace de el declarându-l de învechit și de terfelit.

S'a tradus «Istoria Evreilor» a lui Graetz și în limba ebraică, pentru ca Evreii din Rusia, Polonia și Orientul

Europei să se poată mângâia, încuraja și edifica în ne-număratele lor dureri și necazuri de toate zilele.

Graetz, care înavuțește literatura Israelită prin operele sale istorice și exegetice de 41 ani — prima sa scriere *Gnosticismul și Iudaismul* apăruse la 1846,—care funcționează ca profesor la seminariul theologico-judaic de 34 ani și ca profesor la universitatea din Breslau de vr'o 17 ani¹⁾, care lucrează cu productivitate ne-asemenată de vr'o 18 ani la *Revista lunară pentru istoria și știința Iudaismului*, fondată de repositul întru fericire Z. Frankel. Graetz, care a adus tutulor coreligionarilor săi servicie atât de însemnate și neperitoare, modest și fără pretențiuni ca toți bărbații mari și cu merite, a fost supărat auzind că amicii și discipolii săi din toată lumea se pregătesc a serba într'un mod solemn jubileul său de 70 ani.

Aprobăm această nemulțumire a vestitului istoric cu o serbare seromotoasă, căci nu așa putem dovedi recunoștința noastră intimă către acest bărbat rar; deci să ne mărginim a ne ruga cu evlavie A-tot-puternicului, Lunia viitoare, la 31 Octombre ca: *Profesorul Dr. H. Graetz să mă trăiască ani îndelungați și fericiți, spre bucuria familiei sale, la care aparțin și toți discipolii săi din trecut și din timpul actual, spre slava Iudaismului, spre binele științei și veselia tutulor Israelitilor sinceri și devotați.*

S P I C U I R I

Zilele acestea a apărut la Paris un op de 448 de pagini intitulat «*Les Juifs Français devant l'Opinion*»*) în

1) La aceeași miversitate, care l'a numit în anul 1870 ca profesor, el nu 'și-a putut trece teza de doctorat la 1844. Facultatea de filosofie de atunci n'a vrut să-i acorde titlul de doctor, dacă nu trec la creștinism.

*) *Le Juifs Français devant l'opinion* par Léonce Reynaud, ancien trésorier payeur general. Paris, A. Lahure-éditeur; 1887. Prețul 3 fr. 50. A se adresa la autor, rue de la Chaussée d'Antin, Paris.

scop de a combate aserțiunile rău-voitoare ale lui Drumont din ultimul său pamphlet «La France Juive devant l'opinion». Autorul, d. *Léonce Reynaud*, este deja cunoscut multora prin opul său din anul trecut «La France n'est pas Juive». Impins de un just simțimânt de indignare, d. Léonce Reynaud pune la reson pe Ed. Drumont, ajuns *celebru* la noi în România, și spulberă toate calomniile acestui pamphletar. Ici-colea, autorul volumului în cestiune, vorbește în treacăt și de asupririle Evreilor din România cât și de mișcarea antisemitică de la noi. Din acestea spicuim de ici colea mai multe pasaje interesante, spre a se vedea cum judecă Europa occidentală despre antisemitismul și asupririle Evreilor din România.

În «*prefața*» cărții sale, autorul după ce arată motivele cari l'au îndemnat a scoate la lumină opul său, se exprimă la pag. 7 în modul următor: *Library Cluj*

„Exemplul violențelor ce se comit adesea ori în contra Evreilor din Ungaria și *Romania* nu va fi urmat nici o-dată în orașele și satele noastre. Poporul francez e prea inteligent și generos pentru a se deda la asemenea mișelii; este necesar cu toate acestea de a remarca că prejudecățile, cari împing la excese pe locuitorii acestor țări neospitaliere *), sunt întreținute printr'un vechi aluat de ură religioasă și nu de preocupățiuni economice și sociale precum pretind domni antisemiți.....

„Atârnă mai cu seamă de guvernele ungară și *română* de a face să înceteze aceste amenințări vecinice de turburări și aceste conflicte sângeroase cari desonorează țările civilizate. Dacă nu sunt în stare de a ocroti viața și averea Israelitilor s'o declare pe tață; va fi mai uman de a favoriza emigrarea Evreilor decât de a tolera turburările cari reinviază noi jafuri întovărășite de măceluri și incendii.“

*) Între antisemitismul din România și cel din Ungaria este un contrast isbitor. Pe când la noi cei ce dețin puterea în mână fac legi escludiviste în contra Evreilor și incurgiază antisemitismul, în Ungaria din contra guvernul cel d'ântăiu, e gata la ori-ce moment de a suprima asemenea mișcări ce se ivesc izolat ici colea de oameni cu totul obscuri.—Nota trad.

Sub titlul «La prétendue conquête Juive», d. Léonce Reynaud vorbind de tablourile ce s'aũ vëndut prin țară reprezentând luarea sângelui de Evrei, și de piesa *Jidovul* ce s'a jucat astă vară la teatrul Dacia, se exprimă în termenii următorii la pg. 52-53 :

„Natural că aceste două fapte infame aũ excitat pasiunile plebei ignorante, și e inutil de a insista asupra pericolelor în cari se aflaũ Evreii prin aceste odioase exhibițiuni, adevărate apeluri la măcel.

Din această cauză Evreii emigrează în mare număr, unii în Orient și Palestina, alții dincolo de Ocean. Comitete s'aũ format aproape în toate orașele țerei pentru a facilita emigranților mijloacele de drum și a-i ajuta de a se sustrage ast-fel de la persecuțiunile cari fac de aci înainte viața imposibilă în România, azi *marele centru al antisemitismului.....*

La pg. 63 sub acelaș titlu, vorbind de expulsările Evreilor din sate, ce durează de o vreme încoace, zice :

„*Toate aceste crude persecuțiuni, cari se practică în România au ridicat în lumea întreagă o mișcare de reprobare și de oroare.*“

Sub titlul «Toți francezii sunt egali înaintea legii» autorul publică între altele hotărârile faimosului *congres antisemitic din București*; apoi la pg. 343, le succede cu următoarele cuvinte :

„Iată frumoase elucubrațiuni cari n'aũ meritul unei nouități; ele (hotărârile congresului) n'aũ nici o șansă de a rezolva chestiunea evree în această tristă țară. Impărtășiți—zice antisemiților—greșelile acestor reformatori, fiind-că preconizați violențele, jaturile și expulzarea în masă.

Din fericire, aceste cruzimi nu sunt aplicabile la noi (în Franța). Israelii sunt cetățeni francezi cu același titlu ca voi și ca mine; ei supoartă aceleași sarcini și aũ drept la aceeași ocrotire. *Mergeți în România dacă țineți să vă săturați pofta voastră de cannibal în contra Evreilor, și lăsați-ne în pace cu ideile voastre de alte vremuri*

În România, de oare-ce acolo chestiunea israelită e considerată.

de către guvern ca o chestie economică națională și de înaltă importanță, e sigur că speranța de a depărta cu totul pe Evreii de asupra este o chimeră.....

Deși nu împărtășesc în totul opiniunea economiștilor români și sunt bine convins că prezența unei populațiuni industriale și muncitoare este un izvor de bogăție pentru o țară, eu nu pot decât să doresc, în interesul Evreilor, micșorarea numărului lor în România. Era o vreme când imigrarea lor era mare; după ce a scăzut puțin câte puțin, ea este azi cu totul oprită. Evreul a început însuși să emigreze (și are pentru ce!) și a se duce spre Orient, unde se găsește în mai multă siguranță.

Mă îndoesc, dacă cei ce rămân în aceste locuri neospitaliere ale României nu pot să-și asimileze obiceiurile și usurile țerei. Dar îmi pare irealisabil de a obține de la o rasă obstinată, ținută în carantină, închisă într'o izolare sistematică prin legi, măsuri administrative, prejudecăți sociale și religioase, un devotament absolut intereselor unei patrie, care îi refuză o adopțiune așa de mult timp făgăduită și nădejduită.

Evreii din România n'au de cât să vie în Franța; aici ei vor găsi, cu toate invectivele lui Drumont și ale acolyților sei, libertatea muncii pentru toți și chiar naturalizarea care îi va face cetățeni, egali noștri, și al căror concurs nu va fi nefolositor prosperității Statului. Succesele obținute de coreligionarii lor francezi în toate ramurile ordinii sociale trebuie să încuragieze a uza de ospitalitatea noastră.

Înainte de a termina credem nemerit de a încheia aceste spicuirii din opera d-lui Léonce Reynaud «*Les Juifs Français devant l'opinion*» cu următoarele cuvinte din pg. 369, privitoare la alianța anti-israelită universală (!!) fundată în București și la antisemitul de Biez:

»Românii n'au nevoie de a fi excitați în contra Evreilor: era persecuțiunilor e deschisă de multă vreme la dânșii, și violențele provocate de discursurile incendiare ale organizătorilor congresului trebuie a fi obiectul reprobățiunei universale.«

Îată cum se vestejesc uneltirile antisemiților de personalitățile marcante din capitala civilizațiunei europene. Noi suntem siguri că organul autorizat al celor de la cârmă,

Voința Națională, care a găsit de cuvîntă să facă elogii ne mai pomenite lui Drumont pentru pamphletul seu «Franța Jidovită», nu va zice nici un cuvînt despre această operă, precum n'a zis nimic despre cea mai mare și mai frumoasă donațiune din câte s'aū dat pentru Botoșăneni, precum în fine, n'a zis nimic despre casarea sentinței în privința expulsatului Fior.

Ego.

ISTORIA MISIUNEI MELE IN ROMANIA 1)

de

BENJAMIN F. PEIXOTTO

CAP. XI.

Se consideră ca un fapt istoric că România a fost nelocuită 600 ani înaintea erei creștine și că Israeliiți aū intrat și s'aū așezat în țară scurt timp după distrugerea primului templu.

Fie că acest fapt e esact sau nu, există dovezi că un mare număr de Israeliiți s'aū stabilit în țară după distrugerea celui d'al-doilea templu. Titus a cucerit Ierusalimul în anul 160 d. Chr. Cărți vechi arată că aū trăit Israeliiți în Dacia după și înainte de era creștină. Mihail Cogălniceanu, probabil cel mai instruit din istoricii Români și un om de stat care mai ocupă și chiar acum primul rang în acea țară, spune în Istoria sa a Daciei și a Valachiei că Evreii aū fost primiți în țară de către Decebal,—acei cari scăpaseră de sclavie—și că el le-a acordat dreptul de a se stabili în unele orașe, mai cu seamă la Talmus.

Nu există îndoială că sub resboinicui ei rege Decebal, Dacia a fost un stat liberal și independent, pe când alte provincii erau sub dominațiunea și influența Romanilor.

Fără a esamina de aproape cestiunea primei aparițiuni a Evreilor în România, nu esitez, după o cercetare îngrijită și minuțioasă a numeroaselor isvoare istorice și examinarea celor mai recunoscute autorități, a spune că Israeliiți s'aū așezat în principate din timpurile cele mai vechi și chiar scriitorii români aū recunos-

1). V. *Revista Israelită* pg. 420-432.

cut că ei erau deja în țară sub Ștefan cel mare și Mihai Bravul, cei doi mari Domni ai Moldovei și Valachiei. Mai târziu, în alt loc și alt timp, sper a dovedi într'un mod conchizător aceste fapte. Mă refer numai la ele acum pentru a arăta lumii că Evreii au tot atâta drept de reședință și cetățenia ca acei cari sunt de oricare altă rasă sau religione. Este foarte posibil că, la un moment dat, un mare număr să fi emigrat în Polonia și Rusia, dar este incontestabil că mai târziu mulți s'au întors și sunt de atunci stabiliți acolo și identificați ca o parte a populațiunei.

Puțin după primirea mea oficială, raportat în capitolul precedent, mă hotărâi să fac o călătorie prin țară și anunțând această intențiune a mea Prințului, dânsul îmi oferi o escortă pentru acest scop, însă declina această amabilă propunere pentru că doream să ved cu proprii mei ochi iar nu prin ochii oficialilor, sau ai funcționarilor publici, adevărata condițiune și situațiune a Israelitilor.

Însoțit dar de secretarul meu și de un Israelit moldovean începu peleginagiul meu visitând toate orașelele și orașele principale și având întrevederi cu toate clasele societăței.

Cu privire la condițiunea Israelitilor o distincțiune trebuie făcută între cei din Moldova și cei din Valachia, și mai ales între cei de rit polonez-german și cei de rit spaniol-portughez. Aceștia din urmă, ca pretutindenii, formează o castă distinctă și se bucură de un grad de toleranță necunoscut fraților lor mai puțin norociți.

Moldova are o populație de Evrei cu mult mai numeroasă decât România. Din statisticele ce mi a fost posibil să găsesc am fixat populația Israelită din Moldova la aproape 215,000 și cea din România la ceva mai puțin de 50,000...

Aproape trei secolii principatele dunărene s'au aflat sub suveranitatea Turciei și cu toate că se bucurau de drepturi autonome, au rămas până la resboiul rus din 1829 sub influența politică și socială a Turciei, aproape toate clasele societăței, așteptând favorurile din Constantinopole. Poarta nu făcu nici o distincțiune din punctul de vedere al religiei; toate sectele erau de o potrivă libere de a practica și urma cum le dicta conștiința; în fapt până la acea epocă (1829) Israelii se bucurase de aproape aceeași imunitate cu cei-l'alți și situația lor materială și politică era atât de favorabilă în cât, când Rusia prin legile ei draconice gonia sute și mii din supușii ei de pe teritoriul seú, natural că mulți găsiră un refugiú pe teritoriul mai liberal al Sultanului.

După pacea de la Adrianopole, o mare schimbare se operă în

țară și aceasta se manifestă gradat, nu numai în instituțiuni, dar în îmbrăcăminte, obiceiuri și moravuri ale poporului.

Influența Occidentului devenea mai puternică cu fie-care deceniu. Idei, moravuri, portul și modul de a trăi franțuzește, înlocuiri mai ales printre clasele mai cu stare, pe acelea ale Orientului. Mai apoi, tinerimea fiind trimisă la școlile și colegiile din Paris unde se imbibă cu ideile liberale ale Revoluțiunii franceze și simțea cu deosebire influența conducătorilor de la 1848, o schimbare radicală se manifestă; poporul părea a recunoaște de o dată că a fost destulă vreme sub opresiunea despotică atât a Rusiei cât și a Turciei și se hotără sub inspirația capilor lui de a scutura jugul și de a deveni, atât de drept și de fapt, independent. Din nenorocire, pe când aceste idei progresive se lățeau printre dânsii, ei nu s'au însuflețit de spiritul larg și luminat care caracteriza civilizația apusană. În special clasele de mijloc se aflau în cazul acesta, căci ele vedeau în Israelii un obstacol și prin aceste vederi foarte strâmte se întârziă progresul politic pe care altminteri eforturile lor l'ar fi ajuns mai curând cu privire la independența lor națională. Mai departe voi avea ocazia de a trata mai pe larg această chestiune.

În călătoria mea prin Moldova am găsit aproape toate cărciumele ocupate de Israelii și această ocupațiune a continuat-o mulți ani de și în cele din urmă într'o frică constantă, temându-se de jafuri și omoruri.

În fie-care oraș, și mai cu deosebire în Brăila, Galați, Bacău, Botoșani și Iași, și în aproape fie-care orașel am găsit pe Israelii ocupându-se de toate lucrările cu mâini, și distingându-se în aceste ocupațiuni ca și în comerț și financie. Condițiunea lor însă era foarte deplorabilă; se aflau sub amenințarea constantă de atacuri și jafuri, de ultragi și omor.

Nu se putea aștepta nici o îndreptare, căci or la care instanță făceau apel, ei erau pedepsiți pentru îndrăsneala de a aduce obiectul plângerilor lor înaintea autorităților.

Sabia lui Damocle era perpetuu atârnată asupra capului lor. Figurile și purtarea lor arătau în modul cel mai vedit suferințe morale cari îi tortura neconținut.

Prin părăsirea vechiului lor port oriental și adoptarea celui polonez,—o împrejurare foarte nenorocită și deplorabilă—linia de demarcațiune era prea clară și distinctă.

Pe piețele, unde se adunau spre a vinde marfă și produsele țerei, ei erau continuu supuși la insulte și violențe, și afară de comer-

ciu saă serviciul lor religios, se temeauă de a se aduna în public. Așa i-am adunat în casele bătrănilor lor pe la miezul nopței, și le-am spus cuvinte de speranță și încurajare. La aceste întruniri asistaă mulți tineri inteligenți și capabili, căroră le lipsea numai încrederea pentru a resista inamicilor și a revendica drepturile lor. Mă adresaă cu deosebire acestor tineri, insistând ca la or-ce ocaziune să reziste atacurilor persecutorilor lor, de a da lovitură pentru lovitură și de a sacrifica mai curând viața de cât a suferi în mod laș insulte și ultragie. Lumina care stălucia în ochii lor când le descrieă condiția tinerilor din America îmi spunea destul de clar că voesc să urmeze consiliile mele și se va vedea în cursul acestei istorii cât de bine și cât de curajos ei aă împlinit atât în vorbe cât și în fapte așteptările mele.

CRONICA INTERNĂ

Spitalul „Caritas“. Primum o scrisoare de la d. I. Weissberg, prin care ne atrage atențiunea că s'aă strecurat oare-cari erori în apelul comitetului provizor în ceia-ce privește spitalul „Caritas“, apel, pe care noi l'am reprodus întocmai după foaia volantă tipărită de comitet. Așa de ex. se spune în numitul apel că spitalul posedă 32 de paturi în loc de 50 și că se întretine numai 10—12 în loc de 24—25, iar abia de câte-va luni 17—20. O dată cu aceste rectificări suntem rugați să dăm loc și cuvântarea d-lui dr. Steiner, ținută în ședința comitetului damelor a societății „Caritas“ în ziua de 7 a. c. :

Prea onor. doamne!

Profit de această fericită ocaziune d'a vă comunica spre marea mea părere de rău, două lucruri triste. Vă aduceți aminte cu ce bucurie v'am anunțat acum cât-va timp, că inițiativa comitetului nostru d'a forma filiale „Caritas“ în sînul poporulă pentru ajutorarea spitalului și-a produs fructele dorite; am reușit în adevăr de a forma două sucursale „Caritas“ și anume una în calea Moșilor și alta în calea Victoria, cari ambele aduceau regulat suma de 200 lei lunar.

Ei bine, ca printr'o lovitură de tun neașteptată, ni s'aă dărâmat zidirea! Ați fi auzit de sigur de mișcarea ce există acum printre Israelitiă din Capitală spre a forma o comunitate după chipul și asemănarea comunității Israelite din Viena; fapt destul de

lăudabil și demn de admirațiunea oricăruia israelit. Dar, analizând lucrul mai d'aproape, vedem că această comunitate *in spe* e departe de a fi și de a exista ca cea din Viena! Pe când acolo dările impuse pentru comunitate sunt obligatorii și la neurmărire cu plată (cum se întâmplă adesea) poate fi secestrat, aci, știți prea bine că n'avem nici o putere și deci într'o bună dimineață te trezești cu iscălituri frumoase pe hârtie fără ca să poți face ce-va. Vedeți dar cât de slabă e baza pe care se pun oamenii noștri bine-voitori.

Mai mult, comitetul provisoriu declară în public, că îndată ce ființa comunității va vedea lumina zilei, toate societățile nu mai au rațiune de a fi. Prea optimiști sunt oamenii noștri în speranța lor! Dar noi ceștia cari stăm la o parte, *volens volens* am devenit pesimiști văzând deja la începutul mișcării răul care ne așteaptă în viitor! Nu voi să caut explicațiuni, vă dau fapte, cari vorbesc de la sine. Sucursalele formate de noi au refuzat deja ajutorul lor, și comitetele acelor sucursale au motivat refuzul zicând că membrii nu mai vor să plătească sub pretext că s'au înscris pe listele comunității *in spe*! Frumos și trist. Credeți d-v că o mare parte din acei membrii vor plăti la comunitate? E un simplu pretext prin care se leapădă de orice contribuțiune. Și tocmai cu acești membrii se va întâmpla cu mulți alți membrii din soc. „Caritas“, cu membrii asilului, ai școalei, etc. etc. Iată viitorul ce ni se prepară! Cred dar de datoria mea de a atrage bine-voitoarea d v atențiune asupra faptului și să vă rog să bine-voiți a lucra din răspuțeri pentru existența soc. „Caritas“. Avem un trecut frumos, ireproșabil, putem fi mândrii, avem dreptul d'a exista și trebuie să existăm. Vă declar sincer că n'am nimic contra comunității și departe de mine aceasta, din contră o aplaudez, dar îmi place a vă aduce aminte de proverbul „ce e în mână nu'i minciună.“ Societatea „Caritas“ a existat, există și va exista și dacă comunitatea va exista, va înflori chiar, ea va fi datoare să ne dea o subvenție necesară pentru deschiderea întregului spital de 50 paturi, și societatea având fonduri disponibile își va întrebuița conform titlului ce-l poartă, activitatea ei și asupra altor întreprinderi filantropice.

Terminând, mă cred în drept, a face apel la simțul de umanitate ce vă caracterizează, să băgați de seamă, ca copilul, care l'am născut, și susținut după puterile noastre până acum, — Spitalul — să nu rămâie orfan și fără nici o îngrijire. Faceți propagandă pentru existența noastră, îngrijiți de spital ca și până acum, și o puteți

foarte bine, fără să fiți contra comunității, ceea ce, accentuez încă o dată, e departe de mine, nu o cer și nici n'o pot cere.

Dacă va fi venit momentul ca copilul nostru „spitalul Caritas“ să fie adoptat de alți părinți, vom examina de aproape și dacă vom vedea că existența și viitorul lui va fi mai asigurat, atunci vom adera la această adoptare și ne vom bucura că sămânța aruncată de noi va da roade folositoare în interesul umanității suferinde.

* * *

Două societăți importante. În Iași se află două societăți, una a damelor ce susține o școală de fete, și alta „Junimea Israelită“ pentru fondarea de școli. Avem înaintea noastră două rapoarte ce ni-au sosit din Iași privitoare la mersul acestor societăți.

În raportul pe anul 1886 a asociațiunii de dame pentru susținerea de școli de fete, vedem că se compune din 103 membre, cari au plătit de la 6 până la 72 fr. fie-care, strângându-se suma de 3027 l. n. ear comitetul se compune ast-fel : Președinta, d-na Adelaide de Neuschotz ; Vice-președ : d-nele Anna Reischer și Amalia Tiktin ; membrele comitetului : Mathilde Daniel, Rachel Klärmann Bertha Rosenthal, Emma Tennenbaum, Henriette Wechsler, Iréne Wechsler, Catherine Weisengrün și Iosefine Zfass. Societatea are deja un fond frumos. Noi nu putem de cât să-î urăm isbândă în nobila ei țintă.

Societatea „Junimea Israelită“ al cărui scop e de asemenea laudabil, se compune ast-fel : Președinte S. Nachmannson ; director și casier prov : Dr. K. Lippe ; secretar Eduard Margoschis ; controlor, S. Strassberg ; membrii comitetului : d-nii L. I. Klinger, L. Popper, Leo Collo și M. Wassermann. În raportul pe anii 1885—86 vedem că societatea are 133 de membrii printre cari se află mai multe dame, și din contribuțiunile cărora s'au strins în timpul acesta (1885-86) 3981 fr. Îi urăm și acestei asociațiuni o viață îndelungată.

* * *

În Iași a avut loc zilele acestea zice *Liberalul*, căsătoria d-rei Emilia Taussig, fica distinsului doctor Taussig, cu d. Carol Cossiner, dr. în chimie. Benedicțiunea religioasă au primit-o în templul Beth-Iacob. Felicitările noastre sincere.

* * *

Emigrare. Din Iași au emigrat — anunțându-și plecarea cu opt zile înainte la prefectura poliției de acolo — doamna Leia Camer (26 a.) împreună cu mătușa sa Haja Ita Leibovici, și cu patru copii ai ei, eșind din România prin punctul Ițcani.

* * *

Din Piatra ni se comunică că d. Ioseph Kaufmann a prezentat d-lui V. A. Urechie cu ocazia trecerei sale prin acel oraș, mai multe hrisoave și acte domnești pentru Academia Română.

* * *

Cine e d. Eduard Gherghel? Pentru cei ce nu cunosc indestul cari sunt *meritele*(!) d-lui Gherghel, reproducem câte-va antecedente de ale d-sale, după foaia antisemitică *Funcționarul* din 14 Sept. a. c. care din întâmplare ne-a căzut în mână. Ascultați iubiți cetitori și admirați-le:

„Încă de la 1866 pe când se pusese în proiectul de constituțiune oare-cari drepturi politice pentru Israeliți d. Gherghel a organizat în Botoșani un comitet de rezistență în contra jidanilor, care a puș orașul în mișcare, făcând pe guvern să trimeată trupe și să ocupe târgul militărește, iar pe d. Gherghel l'a arestat..... fiind deținut mai multe săptămâni la casarma pompierilor“.

„D-sa a fost dat în judecată și achitat. La 1866 a scris o broșură antisemitică „Progresul și Evreii în Român'a“, despre care ziarul *Echo Danubien* No. 153 din 1869 zicea că „în urma acestei scrieri ațîțătoare și ostilă Evreilor, d. Eduard Gherghel a fost dat judecăței de către însuși Guvernul român de Cătuncea“.

La 1879 (sub guvernul actual) s'a ales ca deputat și „a fost dintre cei nouă cari au votat în contra acordărei a orî-ce drept la jidovi“,

„Ales ca senator în 1884 a fost numit în *comisiunea de indigenerate*, prin care comisiune, n'au trecut nici un jidan“.

În fine a adresat în 1885 primului ministru de la Londra „un memoriu (!) în contra Evreilor“.

Acestea sunt iubiți cititori *meritele* d-lui Gherghel cu cari se laudă atîta gazetele anti-evrești din țară. Ceia-ce e de notat este că d. Gherghel pentru *meritele* d-sale a fost dat în judecată *atunca*, pe când *acuma* pentru aceleași merite, d-sa e mare senator și a făcut parte din comisiunea de indigenerate.

* * *

Monitorul Oficial de la 13 Octobrie a. c. publică că ministrul Cultelor și Instrucțiunei publice a recunoscut ca autoritate ecleziastică în drept de a libera certificate elevilor de confesiune Moisaică din gimnasiul din Bacău pe *rabinul Alter Loebel*.

* * *

Din Roman. *Mișcarea populațiunei orașului Roman pe trimestrul Iulie 1887*.

Născuți 108 din cari: ortodocși 51; catolici 5; lipoveni 3, și israeliți 49.

Căsătorii 16 din cari 11 ortodocși și 5 israeliți.

Morți 141, din cari 76 ortodocși; 7 catolici; — 1 protestant; — 3 armeni; — 2 lipoveni; — 49 israeliți și 3 născuți morți.

La școala de comerț din *Capitală* din 19 candidați câți s'aă prezintat aă reușit abia 7. După ordinea clasificăției, absolvenții cari au obținut diploma sunt cei următori: Isac Friedmann (născut la Ierusalim și fost elev al școlăi „Iacob și Carolina Loebel“), I. Hasan, M. Braunstein, B. Züssmann, și apoi vin cei trei români până numărul de șapte.

In *Iași* aă reușit D. Delescu și S. Hefter.

In *Galați* tinerii M. Feldmann, A. Segel, S. Grünberg și A. Bercovici.

In *Craiova*, d. M. Rubin.

Fondul Barasch al societății istorice Iuliu Barasch. — Lista No. 3 a d-lui M. Schwarzfeld: *Târgoviște*: Samuel L. Hochberg 2, A. Jacobsohn 2, I. L. Hochberg 3; *Titu*: M. I. Eisenstein 1, Iosef Solomon 3; *Pitești*: Nachman Solomon 1, Lazăr Cohen 6, H. Predescu 2, Alexander A. Iosef 2; *Slatina*: Raschel Bereșteanu 5. *Craiova*: Leon A. Tuvy 3, Moscu I. Iosef 3, Ignatz Samitca 3, H. Loebel 2, David I. Benvenisti 2, Alfred Kohn 3, B. Souffrin 1, Dr. L. Robescu 5, S. L. Pappo 2, M. Weinberg 1, M. Kohn 4. *Turnu-Severin*: Carl Littmann 11. 50. D. Stern 1. *Turnu-Măgurele*: Jean Anton Hornstein 1, 50, *Giurgiu*: N. N. 1, I. Moscovici 2, Anonim. 50 b. W. Ellenbogen 2. Total lei 67. 50. Din listele precedente 232. Total 299, b. 50.

STAREA SANITARA

V. **Județul Constanța** *). Din raportul d-lui Dr. Râmniceanu publicat in „Monitorul oficial“ 1) asupra inspecțiunei sanitare a județelor Constanța, Tulcea, etc. pe anul 1886 reproducem părți cari ori-cum, ar putea interesa pe unii din cititorii noștri.

*) V. „Rev sta Isr.“ pg 358.

1. „Mon, of.“ De la 17 Iunie 1887, pg. 1411 sequ.

În *Județul Constanța* „cârciumarii sunt români, armeni, bulgari, albanezi ori greci. *Evreul n'a isbitit a se stabili aci*, împrejurare care (ascultați!) nu puțin contribuie la nefalșificarea băuturilor alcoolice“. (pg. 1414).

Populația actuală a județului este de 88255 suflete, împărțite ast fel: 32,400 români, 11,346 turci, 8781 bulgari, 982 germani, 857 lipoveni, 441 armeni, și 632 *ovreți*. (Mon. ofic. pg. 1415).

Comuna *Hârșova* are o populație de 2000 suflete dintre cari 200 tătari, 58 greci, 10 germani, 10 *evreți*, 64 bulgari, și 1600 români. (pg. 1417).

Comuna *Ghisdărești* are 600 lipoveni și 200 români.

Comuna *Topal* are români și câți-va macedoneni. Comunele Boascik, Seimenii-Mari, Seimenii-Mici, Cerna-Vodă, Cilibikisi, Satul-nou, Medjidia, Panagir, aproape numai *români*. Comunele Biul-Biul, Copadin și Agemir, numai *tătari*.

Orașul Constanța are o populație de 5902 suflete, din cari: 786 români, 1531 greci, 378 bulgari, 490 turci, 1393 tătari, 268 germani și austriaci, 542 *israeliți*, 228 armeni, 31 francezi, 82 englezi, 52 italieni, 35 unguri și 82 defripte alte naționalități. (pg. 1418).

Măsurile de igienă și salubritatea nu sunt aplicate cu stricteță. La clădiri vechi condițiunile igienice sunt ne-observate. Populațiunea săracă locuște în niște bordee insalubre. Boalele mai frecvente sunt cele ale căilor respiratorii, mai cu seamă bronchitele și pneumoniile.

VI. Județul Tulcea cu o populație ca și județul Constanța coprinle cu deosebire tătari. După religione se găesc: 64,983 ortodocși, 1321 catolici, 878 armeni, 1555 luterani, 498 anabapțiști, 10,108 mahometani, 3218 *israeliți*, diverse secte 1992. (pg. 1424).—Starea sanitară aproape ca în județul Constanța.

CRONICA EXTERNA

GERMANIA

Göttingen. Profesorul *Frensdorf* a fost ales prorector al Universității.

Marburg. Antisemitul Böckel a trebuit să-și dea demisiunea din postul ce îl ocupase la bibliotheca Universității.

Berlin. *Dr. Moritz Steinschneider* a primit un premiu din par-

tea Academiei inscripțiunilor și de bele-arte din Paris pentru lucrarea sa despre Christ.

Kissingen. Consiliul comunal a ales pe d. *L. Simons* din *Ha. a.*, care vizitează de mulți ani băile orașului, ca cetățean onorific.

Grenzhausen. Cu ocaziunea sfințirii noului cimitir israelit, diaconul *Müller* a ținut cuvântarea inaugurării.

Hamburg v. der Höhe. Impărăteasa Germaniei a primit în audiență pe rabinul local, *Dr. Rotteck*, la ultima petrecere a sa pe aici.

AUSTRO-UNGARIA.

Viena. Demisionând directorul *Wildbrand* de la teatrul curței imperiale a fost numit *Sonnenthal* în acest post.

— Impăratul austriac a încuviințat printr'un decret de la 18 Iunie 1887, ca *Karaiții* din Galiția, fiind chemați la serviciul în landver, să fie scutiți de a purta arme și să fie întrebuințați la alte servicii de rebel.

Karlsbad. Arhi-ducesa *Stephania* a vizitat vara această sinagogile din *Karlsbad* și *Marienbad*, fiind condusă de rabinul *Dr. I. Parges*.
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Praga. Numărul Evreilor din Boemia se urcă în anul 1886, la 116,000, dintre cari 102,600 locuiesc printre Cehi, iar 14,000 în ținuturi germane. Afară de 45,000 Evrei, cari sunt stabiliți prin comune rurale, cei-l'alți trăiesc în orașe.

Buda-Pesta. În seminariul rabinic la începutul acestui an școlar au fost înscriși 102 candidați în cursul superior, iar 19 în cel inferior.

— Studenții universitari Evrei au adresat o cerere către Comunitatea israelită stăruiind să li se țină conferințe de istoria și literatura Evreilor. Comitetul Comunităței a încuviințat cererea și a însărcinat pe dr. *I. Goldziher* cu ținerea acestor conferințe, care a și ținut prima conferință, ce avea de subiect: „Desvoltarea și natura religiunii Mosaice“.

FRANȚA.

Paris. Printre actele filantropice făptuite în cele din urmă două luni (August și Septembrie) cităm și următoarele donații: *Alexandre Deutsch* 1100 fr. *Baronul Edmond de Rothschild* 4000 fr. *Baronul Arthur de Rothschild* 1000 fr. *Baronul Alphonse de Rothschild* 3000 fr. *Baronul Gustave de Rothschild* 3000 fr. *Doamna baroana*

Gustave de Rothschild în numele fiului ei Robert, 1000 fr. Ionas Rothschild, o obligație de împrumut consistorial. Montefiore 500 fr. Noël Bardac 500. fr. M. & I. de la Penha, 500 fr. Alex. Oppenheim 500 fr. etc.

— Archi-ducesa Stephanie petrecând numai câte-va ore pe aici a depus pe mormântul lui H. Heine o coroană purtând inscripțiunea: „Impărăteasa Elisabeta a Austriei, poetului ei favorit.“

— D. *Ad. Franck*, profesor la Institutul Franței, a primit de curând ca președintele *ligii naționale în contra ateismului*, următoarea scrisoare, trimisă din ordinul împăratului Braziliei:

D-le profesor, Impăratul, suveranul meu, a primit scrisoarea d-voastră în sarcinându-mă a vă exprima viuele sa'e mulțumiri și asigurându-vă că primește cu mare plăcere de a deveni unul din membrii onorifici ai ligii, ce d-voastră o presidați cu atâta demnitate și care va juca fără îndoială în lume rolul folositor ce 'i atribuiți. Impăratul va citi cu mare interes conferința ce 'i-ați adresat'o.

Achitându-mă pe lângă d-voastră de această datorie, sunt fericit, d-le profesor, de a asocia cu mulțumirile Majestății Sale încredințarea distinsei mele considerațiuni. — *Baronul de Arinos.*

Nancy. Reposatul Myrtil Dupont, fost președinte al consistoriului israelit a lăsat suma de 40,000 franci pentru fundarea de instituțiuni de bine-facere israelită.

ITALIA.

Roma. *Regele Humberto* a vizitat acum cât-va timp seminarul rabinic, petrecând vr'o două ore în diferitele clase ale acestui institut. Cea mai favorabilă impresiune asupra regelui Italiei a făcut prelecțiunea rabinului *Ehrenreich*, care predă Talmudul. În prezența nobilului oaspe profesorul *Ehrenreich* a citat multe pasaje din Talmud, cari propovăduesc cea mai largă toleranță față chiar cu păgânii. La sfârșit rabinul zise: Dacă Iudaismul e atât de favorabil păgânismului, atuncea este fără îndoială o calomnie îndrăzneată din partea fostului profesor *Rohling* susținând că Talmudul ar permite Evreilor de a înșela pe creștinii, de vreme ce religiuinea creștină își are morala din Iudaism.

Recunoscând și divinitatea Bibliei și adorând pe Dumnezeu ca ziditor al lumii, Talmudul nu are nici un cuvânt de a ataca creștinismul și sectatorii săi. Regele a mulțumit rabinului pentru frumoasa sa prelecțiune și a părăsit seminarul foarte bine impresionat.

Milan. D. Loria din acest oraș a dăruit 100,000 de franci Alianței Israelite Univerale din Paris.

R U S I A.

St. Petersburg. Camerele de comerț din *Polonia* au publicat o ordonanță luată de miniștri de finanțe și de interne, după care Evreii străini stabiliți în Rusia nu pot fi autorizați de a se ocupa de comerț în această țară de cât dacă va primi botezul după ritul uneia din confesiunile creștine recunoscute în Rusia.

E G I P T.

Cairo. D. Iulius Blum (Blum-Pașa), indemânaticul administrator al finanelor Egiptene a primit de la împăratul Austriei marele cordon al ordinului Franz Ioseph.

ȘTIINȚA LITERATURA ȘI BIBLIOGRAFIA

BINE-FACEREA ISRAELITA LA PARIS ¹⁾.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
de

Maxime Du Camp.

(Urmare),

Prima încercare ce s'a făcut pentru a reglementa caritatea israelită din Paris datează de la 24 Noembre 1809; după mai multe discuțiuni între diversele asociațiuni evreești neatârinate unele de altele, și sub impulsunea consistoriului, se întemeia «comitetul consistorial de ajutoare și de încurajare» al cărui membri erau însărcinați: 1) de a îngriji bolnavii lipsiți de mijloace; 2) de a urma convoiurile în număr de zece; 3) de a asista, în acelaș număr, la rugăciunile de dimineață și de seară; 4) de a se spăla cei decedați, de a veghia și săpa mormântul lor. Această nu era de cât o organizare provizorie, și trebuia să treacă mai mulți ani până să se modifice într'un mod mai serios. Primul act al comitetului, afară de atribuțiunile sale determinate, pare a fi avut de scop de a lua în mână esercițiul drepturilor comune și de a lucra în contra ordonanțelor de cări fuseseră odinioară isbiți; pentru aceasta, în toți anii se prezenta consistoriului zece copii în vârstă de la trei-spre-zece până la cins-spre-zece ani, inteligenți, îndemânateci la lucru, cari,

1) După *Revue de Deux Mondes*. — V. *Rev. Isr.* numărul trecut.

cu spesele comitetului, trebuiau să între ca ucenici să învețe arti și meserii, și afirmau în modul acesta că edictul regal de la 14 August 1774 nu era decât o literă moartă. O alta preocupare a comitetului era și este încă aceea de a se știe prin ce fel de mijloace să cerce a distruge cerșetoria israelită, care, în anumite zile ale sărbătorilor religioase, îmbulzește intrările localurilor de rugăciune; n'a isbutit. În 1828 se studia într'un mod teoretic cestiunea și s'a decis a se lăsa pe cerșetori în afară de ori-ce bine-facere: numărul lor creșcu repede, ca și cum ar fi voit să protesteze în contra unei măsuri ostile obiceiurilor lor. Consistoriul iea atunci o decisiune ca: «Saraclul bolnav din cauza beției sau a relei purtări să n'aibă drept la nici-un ajutor»; truda zadarnică, cerșetoria nefiind un privilegiu al lui Israel, este însă inerentă ori-cărei rase și ori-cărei credințe, ea este produsul indoitei imperfecțiuni a omului și a civilizațiunei; e frumos a o combate, dar e neînvingă, ea persistă și rămâne stăpâna tărâmului pe care se discută: din acest punct de vedere, Evrei nu sunt mai îndemânateci de cât creștini. Pretutindenea și în tot-dea-una au fost și vor fi oameni, cari, pe lângă câștigul muncii lor, vor aștepta șansele unei cerșetorii ascunse și a unei mâini întinse. După sfârșirile cari nu au încetat de aproape opt-zeci de ani, comitetul israelit nu imi pare în această privință mai înaintat astăzi de cât în anul 1809.

Opera de bine-facere era desfășurată după întâmplare, într'un chip oare-cum empiric, după necesitățile ce se impuneau, după oare-cari turburări, epidemii—holera de la 1832—cari au isbit pe mulți și a făcut atâtea orfani. În grabă se aduceau ameliorări, dar bine-facerea nu era încă constituită ast-fel în cât să fie în stare să parieze eventualităților dureroase cari necoutenit amenințau triburile familiei omenești. Aceasta nu era mai departe decât în anii cari precedară și urmără revoluțiunea de la 24 Februarie 1848, când caritatea israelită se concentra într'o instituțiune specială. În anul 1852 „Comitetul consistorial de ajutoare și incurajare” devine «Comitet de binefaceri», și procedă într'un mod metodic la creațiunea stabilimentelor unde toate manifestațiunile suferinței și ale slăbiciunii să poată fi ameliorate. Pe de o parte organizarea primitivă care era de ajuns pentru populațiunea israelită din Paris la 1809 (3000) era neputincioasă fata cu populația de la 1850 (aproape 20,000); pe de altă parte prin oare-cari șanse de inavuțire, trebuia să se nască o protecțiune mai puternică; cu toate acestea, e cu putință că s'ar fi continuat a rămânea în strâmtele limite ale începutului,

dacă un om de bine și inteligent, statornic în credința sa, și dotat de o prodigioasă activitate, n'ar fi dat un impuls determinat cari-tății israelite; el nu suscită buna-voință, dar o disciplină, o regulă și îi indica o țintă.

Acest om se chema *Albert Kohn*; eșit dintr'o familie stabilită în Alsacia, el se născu la 14 Septembre 1814, la Presburg, prin hasar-dul migrațiunilor. Supus legilor atavismului, sau preocupat de viito-rul coreligionarilor sei, atât de reu tratați în țările musulmane, stu-dia de timpuriu limbele orientale și deveni în curând profesor. La Viena, unde se afla atunci, Israelii statorniceau într'o secțiune specială a poliției ce se numea «biourul israeliților»; o sută douăzeci și patru de familii aveau singure dreptul de domiciliu, nici un alt evreu nu putea locui, chiar timporar, în oraș, fără să plătească mai întâi un drept de locuință împovărătoare; ori-ce carieră liberală, afară de aceia a medicinei, le era interzisă. Din cauza religiunii dar, Albert Kohn nu putea să urmeze cursurile academiei orientale din Viena. Asemenea escluderi datează abia de cinci-zeci de ani, și astăzi abia că le putem pricepe. Albert Kohn era deci silit să meargă la biblioteca publică să învețe din dicționare limbele arabă, sanscrită, siriacă și persană. Baronul de Hammer, a cărui *Istoria a impe-riului otoman* l'a făcut celebru, după ce auzi pe ténarul student comentând un pasaj obscur din Coran îi zise: «Părăsește Viena, unde n'ai putea decât să vegetezi, și dute la Paris, unde toate por-țile îți vor fi deschise.» Albert Kohn urma acest sfat, și bine îngri-jit cu scrisori de recomandatie, sosi în Paris în 1836. El intra ușor în relații cu Eugène Burnouf, Quatremère, Reinaud, A. Des-granges, Jouannin; în societatea lor el era inima istoriei și a limbelor orientale; în cursul unui an întreg, el fu unicul auditor al cursului de limba persană predată de către Sylvestre de Sacy. Mai târ-ziu vorbind de această epocă și de această învățatură de care fu unicul care să se profite de dânsa zise: «Am trecut acolo ore desfătătoare.»¹⁾ Facilitatea sa de a se exprima era extraordinară; în vremurile lui nu era decât cardinalul Mezzofanti care i-ar fi pu-tut disputa darul limbelor. El era de o ardoare exemplară; dacă aceasta o făcea în credința ce avea în D-zeu sau în rasa lui Israel nu știu; dar iubea poporul seú cu o ardoare profundă; ori-și unde

1) Am împrumutat cea mai mare parte din fapte relative la influența eser-citată de Albert Kohn asupra Comunității israelite din «*Biographie d'Albert Kohn*» de Isidore Loeb, 1 vol. în 18, Paris, 1878; ear pentru partea istorică a acestui studiu, am consultat cu folos „*le Comité de bienfaisance*“, de Leon Kahn, 1 vol. în 18, Paris, 1886.

Evreii au fost oprimați, el alerga, ca trimisul bine-voitor al revendicării justiției și umanității. Când nouile asuprași amenințau iudaismul, el alerga într'ajutor: de patru ori a mers în Orient, liniștind mâniile, luminând pe cei neînțeleși, și dând coreligionarilor sel pacea indoioasă ce li se acorda; de trei ori îi vizita în Algeria, Tunis și Maroc. În toate țările apăsătoare unde parcură, el fu îndemânatic, grăbit, și obținut, dacă nu concesioni, cel puțin indulciri de cari profita Comunitatea sinagogilor. În cursul voiajurilor sale în Orient, în ori-ce oraș care posedă un cartier evreesc, dânsul a fondat școli; până în cea din urmă zi a vieții sale,—15 Martie 1887,—nimica nu i slăbi zelul său, și „la Société parisienne d'encouragement au bien» decernându-i o medaliă de aur, puțin timp înainta morței sale, putu zice cu drept cuvânt: „Albert Kohn este un misionar de caritate“.

Acest rol, vrednic de pismuit, îl implini dânsul odată cu sosirea sa în Paris; căci, abia instalat, se puse pe lucru în ameliorarea situațiunei israelilor sêrmant; înțelese îndată că pentru a-i smulge din mizerie și de la vici, trebuia, indoind opintirile, să apeleze la inimele generoase. De atunci, drumul fiind făcut, nu devia nici o dată dintrânsul, și în Comunitatea israelită el deveni consilierul de bine-facere. Deși era câte odată prea grăbit, totuși o sfătui bine, căci în mare parte lui îi se datorește organizațiunea sa. El avu parte de a fi atras de casa Rothschild, unde fu apreciat după adevărata sa valoare, consultat și ascultat... Tresorier al comitetului de bine-facere în 1848, președinte la 1852, el plăti buna sa primire printr'un dar de 20000 l. n. destinați unei case create de isnoavă pentru a face împrumuturi lucrătorilor lipsiți de mijloace și chiar avansări din fond, acelora cari doriau să se stabilească. Capitalul dispăru repede și nu fu rambursat nici-odată: experienta amăgitoare pe care Napoleon III o renoi mai târziu în proporțiuni considerabile, care n'a produs nici un bun rezultat, și nu suscită decât nemulțumiri chiar printre acei pe cari voia să-i ajute. Preșidenția lui Albert Kohn fu fecundă, căci de la 1852, datează constituirea logică și practică a carității israelite la Paris. Pozițiunea sa în casa Rothschild o punea în serviciul binefacerilor; pot afirma că acolo nici una din cererile sale nu fu respinsă, că îi se lăsa ori-ce inițiativă, și era destul să indice numai actul de bine-facere pentru ca el să se facă. Dânsul fu un bine-facător în adevăratul înțeles al cuvântului, și cum excela în descoperirea acelora cari aveau trebuință de bine-faceri, el fu fericit de a exercita bine-facerea cu mâna darnică și

fără încetare. El fu adesea risipitor, fiind autorizat de a fi ast-fel, și nici-odată nu i se făcu vre-o observație asupra cheltuelilor de cari profita sărăcimea israelită. Sărmanilor pe cari mergea să-i viziteze și îi distribuia nutriment, bolnavilor pe cari făcea să-i îngrijească, el zicea : „sunt de-ai noștri“ ; locuțiunea singulară pe care am regăsit-o în iudaismul tuturor țărilor în cari am locuit.

Grăție dărnicii casei Rothschild, el stabili un fel de asistență publică israelită, ce fu ca o administrație centrală în jurul căreia radiaū operele datorite inițiativei private sau fondate cu ajutorul subscripțiunilor. Albert Kohn strânse bani de bine-faceri pentru nenorocitiți confesiunii sale ; el cunoștea momentul oportun, când inimile erau mișcate prin nașterea unui copil, prin vre-o căsătoria ce promitea fericirea, prin vre-o moarte care spulbera speranțe de pe pamânt. În zile de sərbătoare era aproape sigur de a 'l vedea ivindu-se într'ajutorul acelora cari erau în suferință. Comitetul de bine-facere deveni din ce în ce mai ajutorător : sumele primite, cari erau de 47000 l. n. în 1841, se ridicău la 212,000 l. n. în 1871 ; eu cred că această din urmă țifra este cel puțin indoită astăzi ; sărăcimea evree la Paris însă este într'un număr mai mic. Ca și altădată patriciatul roman, aristocrația financiară israelită avea cliențiți sei cari primesc porțiunea, fără de care n'ar putea trăi. Albert Kohn sfârși prin a cunoaște fie-care individ al mulțimei lipsite de mijloace care neconținut întindea mâna spre comitetul de bine-facere ; nu respinse de cât pe cerșetorii de profesiune, primi pe cei l'alți, sau le dirigia spre stabilimentele de milă, unde dănsul era un vizitator stăruiitor. Dar între toate instituțiunile carității evreești, el se interesa de preferință—fără indoială fiind-că nu putea rămănea străin—de acelea cari poartă numele fundațiunei Rothschild, și pe cari un decret din 8 Aprilie 1866 le-a recunoscut de utilitatea publică. Această fundațiune coprinde : Un serviciū de bolnavi adulți, un serviciū de copii bolnavi, o casă de retragere pentru bătrâni, un ospiciū pentru incurabili, un serviciū de consultațiuni și de distribuțiuni de medicamente gratuite indigenilor, și un serviciū de ajutorare acordate convalescenților. Este un oraș ospitalier deschis de israeliți bogați, israeliților săraci, infirmi, și slăbiți de vârsta.

II. SPITALUL ȘI OSPICIELE.

Indată ce comitetul consistoriul putea să funcționeze—in anul 1809—se gândi la îngrijirile ce sunt de dat bolnavilor israeliți ; acei ce nu puteau fi tratați în locuințele lor, erau puși într'un fel de pensionat

pe la coreligionarii lor, căci voia să-i ferească cu ori ce preț de spital în contra căruia nutreau o aversiune neinvinsă. Erau ei oare reu tratați, excluși de la beneficiul regulilor de bine-facere și considerați ca paria? Nu; administrația noastră ospitalieră nu stabilea niciodată vre-o distincțiune între dânsii și cei-l'alt bolnavi. Ei nu aveau a se teme nici de medici, nici de interni, nici de serviciu, dar erau constrânși la nutrimântul comun, care îl producea oroare, ca fiind impur și nu-l putea accepta fără murmur. În comunitatea israelită ca și aiurea se găsesc sceptici, indiferenți, oameni reci din fire și aprigi. Aceștia atașați prin legături indestructibile de credința strămoșească și de paza legii, ar fi preferat a muri de foame decât să se atingă de mâncări preparate în afară de prescripțiunile impuse de Moise; bucuroși ar-fi imitat pe strămoșii lor de cari vorbește cartea Macabeilor, și cari erau în stare să piară de cât să se spurece cu carne necurată, nevoind să violeze legea sfântă a lui D-zeu și fiind tăiați» (1). Iată incurcături pentru un lucru de nimic, ar zice unii; nu; în o atare materie, care nu releva decât conștiința, minuțiozitățile chiar cele mai copilărești sunt respectabile, căci ele atestă sinceritatea credințelor. Ori-ce religione este până la un oare-care punct apropiată de rațiuni igienice, introduse în dogmele sale, așa încât să le facă obligatorie. Iudaismul n'a scăpat defel de la această lege generală. Eșit din Egipt, locuind în pustietate, și destinat a trăi în Palestina, iudaismul a formulat oare-cari prescripțiuni indispensabile într'o țară arzătoare, nefolositoare în climile stâmpărate, dar pe cari Israeliiți le păzesc cu rigorisitate, fie dânsii la Ierusalim, la Moscova, la Tunis sau la Paris. Ori-că printre aceste prescripțiuni adesea repetate în Vechiul Testament, cormentate și dezvoltate de Talnud, acelea cari concernă animalele ce pot servi la nutrimânt, sunt peremptorie; nimenea nu se poate sustrage dela ele fără să păcătuiască.

În Deutoronom se zice: « să nu mâncați din nici o mortăciune, — să nu ferbi iedul în laptele mamei sale;.... — să nu mâncați sânge..» D-zeu e acela care vorbește ast-fel lui Moise, și iată pentru ce ori-ce nutrimânt sau, pentru a zice mai bine, întreagă bucatărie creștină este în aversiune la Israeliiți. Noi mâncăm animale tăiate; Evreul nu poate, nu trebuie să mânance decât animale injunghiate; astfel comunitatea are macelării speciale unde nu se primește decât carne însemnată cu sigiliul *Soihetului*, care e sacrificatorul.

1). Mach. cartea I, cap. I, vers 65 și 66.

Acesta nu e numai însărcinat de a se conforma ritului injunghiând boii și berbecii; el trebuie încă să verifice dacă animalul este *coșer* (drept) sau *trif* (lacerat). Ori-ce rană, ori-ce fractură, fie aceea a unei vertebre codale, ori-ce urmă de boală veche sau recentă, constituie o necurătenie care exclude animalul de la alimentarea Evreilor. Nici că poate fi altfel, căci ori-ce animal tăiat este consfințit, oare-cum oferit lui D-zeu, căruia nu trebuie să-i se facă decât oblatiuni ireproșabile.

Așa dar, Israelitul obligat de a nu se nutri decât de carne *coșer* se va lăsa la cele din urmă extremități, decât să ceară asil la spitale unde carnea *trif* nu inspiră și nu poate inspira nici o repugnanță; căci usurile orientale, impuse iudaismului pentru a combate repede descompunere a cărnei care nu e cu totul lipsită de sânge, sunt ignorate în țările noastre. A evita omului credincios de a fi constrâns de necesitatea de a se pune în contradicție cu credința sa, este o datorie pentru acei cari au sarcina de a însănătoși pe bolnavi; Comitetul consistorial o știa aceasta; când israelitul avu oare-care libertate de acțiune și eși din gehena unde gema de opt-spre-zece veacuri, se grăbi de a căuta mijloacele de a da în această privință toată siguranța bolnavilor. Nu erau bogati pe atunci cum au devenit astăzi; furia speculațiilor, care de cinci-zeci de ani, e stăpânită de societățile noastre egalitare și împinge pe necredincioși și credințele de ori-ce cult spre avuție, n'a permis încă Israelitilor de a profita de aptitudinile lor. Pentru a clădi un spital și a-l deschide pentru Evreii lipseași bani.

În 1815, Comitetul, ridicând glasul și reclamând crearea unui „asil consfințit umanității suferinde”—aci umanitatea însămnă rasa lui Israel—recunoștea că la Paris „oamenii cu dare de mână nu se găsesc în mare număr, pe când numărul săracilor este considerabil”. Glasul rămâne zadarnic și în anul 1820, Comitetul se mulțumi a organiza, ori-cum a fi, un serviciu de protejirea bolnavilor. Aceasta nu era decât un paliativ și, în lipsă de ceva mai bun, trebuia să se mulțumească cu atâta. În 1825, doctorul Cahen a propus Comitetului consistorial de a cumpăra o mica casă situată în strada Picpus No. 47, și a stabili aci o infirmerie. Această casă era cunoscută în cartier sub numele de «l'Ermitage»; eu cred că nu mă înșel spunând că Millevoye locui întrânsa, că Théaulon îi fu proprietarul, și că Boieldieu a compus aci muzica din „*Petit Chapeyron rouge*”. Negocierea a rămas pendinte și nu a putut lua sfârșit, fiind cu neputință de a se strânge banii necesari pentru cumpărare

și amenagement. Se trăgăni multă vreme din proiect în proiect fără să se ajungă a se realiza vre-unul. S'a crezut pentru moment că se va găsi un fel de termen mijlociu care, fără a fi prea impovărat, va permite a feri pe Evreii de inconvenientele pe care le sufereau în spitalele ordinare. Se ceru prefectului Senet de a ceda două camere într'un spital Comunității israelite, care le va mobila și va face să se îngrijească—și să nutrească—pe coreligionarii sei. D. de Rambuteau a emis un avis favorabil, dar consiliul ospiciilor, tot protestând de toleranța sa pentru cultele recunoscute, refuza de a ratifica decisiunea prefectorială. Aceasta se petrecu în 1836, și comitetul se regăsi în aceeași încurcătură din care nu putu eși de la 1809. Imi inchipuiesc, fără s'o știu într'un mod pozitiv, ca intervențiunei, zelului lui Albert Kohn, se datorește deslegarea acestor dificultăți.

În luna Ianuarie 1841, comitetul după mai multe opintiri, reuni subscripțiunii și putu închiria o casă în strada Trois-Bornes; lucrările de apropiatiuni ținură peste un an, și la 1 Aprilie 1842 sălile, conținând împreună două-spre-zece paturi, se putură deschide pentru bolnavi. Două-spre-zece paturi pentru a răspunde exigențelor a două mii de indigeni înscrși în registrele consistoriului, erau foarte puține; dar efectul era foarte mare, căci se accentuă astfel voința de a da bolnavilor Evreii siguranța morală ce le lipsea în spitalele noastre. Nici o ceremonie exterioară, nici o inaugurare solemnă nu solicita atențiunea publică, totul se petrecu în tăcerea cea mai adâncă. S'a zis că încă în această epocă, iudaismul n'a părăsit deprinderile tainelor de odinioară pe cari le-au înlăturat atâta timp. Micșorimea casei era ast-fel că nu s'au putut admite decât adulți atinși de boale acute și s'au respins bolnavii isbiți de afecțiuni pe cari le tratau în stabilimente speciale. În total, era mai mult o ambulanță de cât un spital, și nu întârzia de a se recunoaște că nu se afla în nici un raport cu o populațiunea care creștea din zi în zi. Voiau să'l mărească, doriau să cumpere un teren situat în Menilmontant și a construi aci un edificiu de dimensiuni mai spațioase. Se schimbă mai multe discuțiuni în acest senz, la 1846, și consistoriul se preocupa de mijloacele de a duce proiectul la un bun sfârșit, când James de Rothschild făcu cunoscut că are intențiunea de a funda o casă de ajutor exclusiv rezervată coreligionarilor sei. Nu era decât a da un exemplu: la această noutate, Israeliiți bogați din Paris se simțiră apucați de emulațiune; ei voră de asemenea de a lua parte la bine-facere, și se grăbiră de a

aduce ofrandele lor la consistoriu. Trebuie să recunoaștem că împrejurările au favorizat într'un mod deosebit desfășurarea avuțiilor financiare și industriale. Construirea căilor ferate în Franța și aplicarea aburilor la uzine, au dat naștere unei prosperități la care a contribuit profitând înalta banca. Ca și nobleța «richesse oblige»; cu cât Israel se îmbogăți cu atât se arăta mai bine-făcător. Nu ne mai găseam în epoca aceea când se putea zice cu drept cuvânt: «Oamenii cu dare de mână nu se găsesc în mare număr,» și când, vorbind de James de Rothschild (1828), se mulțumide a 'l nota ca «bancher stimat, israelit recomandabil». «Bancherul st mat» deveni unul din suveranii pieței europene, și situația sa excepțională îl făcu protectorul coreligionarilor sei; departe de a hesita de la acest rol, el îl accepta cu ardoare, se arăta demn de dânsul, și îl transmise copiilor sei, cari au păstrat cu sfîntenie această moștenire.

James de Rothschild cumpără în strada Picpus, un teren de vre-o 13000 metri aproximativ, și făcu să se construiască în acest loc un spital. Printr'un act dela 7 Aprilie 1852, el îl dăru consistoriului din Paris, cu condițiune ca această fundațiune să fie destinată pentru veci de a primi bolnavi și bătrâni israeliți. De astă dată inaugurarea nu avu nimica tainic: ministrul lucrărilor publice care era d. Lefèvre-Duroullé; prefectul Senei, d. Berger; și directorul cultelor disidente, d. Charles Read, au asistat la această ceremonie și i-a dat un caracter oficial. După obicei, se pronunță câte-va discursuri și se dori toată prosperitate noiei instituțiuni; aceste dorințe i-au adus fericirea, căci din această zi, dela 26 Maiu 1852, s'a lărgit în proporțiuni mari. Șease săptămâni mai târziu, micul spital din strada Trois-Bornes s'a închis, după-ce în timp de zece ani a adăpostit și îngrijit 1374 bolnavi; se vede că cele două-spre-zece paturi ale micii instituțiuni au făcut destule servicii. În Septembrie 1853, noua locuință era completă, conținând două diviziuni, una a bolnavilor adulți—46 de paturi, și alta a bătrânilor aduși spre odihnă—34 de paturi.

Strada Picpus, în care se zidi spita'ul, era o stradă excentrică, liniștită și aproape pustie, unde erau înșiruite congregații religioase, aziluri, de alienați și diferite stabilimente,— toate atrase de estinătatea terenurilor. Aci se aflau două case de sănătate, ospiciul d'Enghien, cercul catolic al lucrătorilor foburgului St. Antoine, «les dames des Sacré-Coeurs» religioasele «de la Mère de Dieu», surorile «du Sacré-Coeur de Marie» etc. etc. Istoria acestei uliți merită a fi descrisă și va fi fecundă. În ora când am parcurs-o, porțile

locuințelor au fost închise ; priveliștea monachială și liniștea contrastau cu învâlmășala marelui oraș, care șgomota în depărtare.

Spitalul israelit coprinde camere largi și bine aerisite ; dar oarecari treceri prea strimte și aproape obscure sunt actele nașterii ospiciului : anul 1851. Cel puțin sălile sunt mari, și dacă se produc oarecari inconveniente, acestea sunt în anexele serviciului principal. Nu's infirmieri, dar sunt îngrijitoare, ceia-ce e foarte nemerit : femeia e mai compătimitoare, mai sobră, mai maternă de cât bărbatul, ea e pururea la înălțimea datoriei la creștetul suferindului, și creatura bolnavă, ori care i-ar fi sexul, o ascultă și i se supune bucuros. Cele 46 de paturi, câte au fost la început, s'a'u îninulțit așa, că astăzi se număra 134. distribuite în trei divisiuni separate, și ocupate de bărbați, femei și copii.

Mi s'a parut prea ospitalieră această zidire.... Într'un pat așezat aproape de o fereastră zăresc un om cu barba neagră albăstrie ; coloritul fetei sale amintea coloarea bronzurilor florentine, și sclerotică ochilor sei d'un alb strălucitor, îi dădea aspectul unui idol de prin țările primitive. I vorbesc, dar nu mă înțelege : sosit din coastele Malabarului, el nu știe de cât idiomele necunoscute nouă ; îndrugă câte-va cuvinte engleze, poate să reciteze rugăciunile sale în evreeste, și atâta tot. Măna-i lăsată pe postav seamănă cu aceia a unei mumii insmolite de vreme îndelungă. N'am nevoie să'l întreb de boala sa, care se arată de sine însăși, și pe care medicul o recunosc la prima vedere ; sërmanul om e tuberculos, phtisia îl consumă : boala-i lentă sau grabnică, nimeni nu o poate ghici, dar el trebuie să fie îngrijit, în timp de luni și ani, câtă vreme se găsește în acest locaș ; căci aci în spital nu se liberează suferinzii de cât vindecați sau morți ; acel ce suferă îi aparține și nu se separă de dânsul în orele convalescenței pentru a face loc altora.

(Va urma)

Trad. : Ego.

V A R I E T A T I

Profesorul Stade din Berlin scrie în a sa „Istoria a poporului lui Israel : „Tot ce facem și cugetăm e cu mult mai influențat de ideile și de simțimintele ce le-a produs Israel, de cât de Roma și de Grecia. Toată cultura noastră modernă este insetată de direcțiunile și vlăstarele de origină israelită. În această privință poporul nostru e cu desevêșire ebraizat, ori dacă vreî, semitizat.“

PRIMA FABRICA ROMANA
DE ADEVARAT KIFIR-KUMIS din CAUCASIA

A D-LOR

N. DICESCU, D. WINITZKY & Comp.

Șoseaua Kiseleff, casa Circa — București

Kefirul este o băutură preparată prin formațunea laptelui de vacă.

Kefirul este un remediū excelent care combate cu succes: Phtisia pulmonară, Tuberculoza (oftica), afecțiunile bronchiale, stomacale, și intestinale, anomia, chlorosa, scrofulosa, rechitic, leucorea (poala albă). Kefirul readuce forțele pierdute, chiar după o slăbiciune extremă.

Bunele efecte ale Kefirului nostru sunt atestate de celebritățile medicale din capitală.

ABONAMENTE

PENTRU PROVINCIE .

100 sticle	100 lei
50 "	60 "
25 "	30 "

Plata se face prin mandat postal.

Transportul îl facem cu marea viteză în comptul abonatului

PENTRU CAPITALA

100 sticle	85 lei
50 "	45 "
25 "	23 1/2 "

Transportul se va face zilnic cu trăsura noastră la locuința abonatului

Plata se va face agentului nostru care va veni imediat după ce vom primi o cartă poștală.

Deposit de **Kefir-Kumis** este la farmacia *Chr. Alexandriu*, Calea Victoriei 77.—Pentru abonații săraci din capitală facem o reducțiune n preț.

Prevenim pe onor. Public că se află contrafaceri ale kefirului nostru, cari conțin substanțe chiar vătămătoare, rugăm a nota bine adresa „Șosea Kiseleff“. Numai preparatul nostru este admis de spitalele Eforiei, și de domnii profesori ai Facultății de medicina. Laptele ni-l procură vacile noastre proprii cari stau sub privegherea unui medic veterinar al academiiei din St. Petersburg, pe când laptele la contrafaceri este cumpărat din piață și poate lesne transmite **tuberculoza** provenind de la vaci bolnave.

NB. Mai multe acte de mulțumire din partea aceloră cari au uzat de acest lapte și care datoresc vindecarea boalelor lor acestui preparat, stau la dispoziția onor. public.

A apărut: **Manual de Gramatică Limbei Ebraice**, cu de prinderi pentru aplicarea regulilor de *Lazăr Casvan*.

Publicat de Societatea pentru cărți didactice Israelito-Române.

Un volum de 130 pagini (7 coale în 8° plus 1¹/₂ coale pentru conjugarea verbelor). Se găsește de vânzare la autor, *Str. Mircea-Vodă No. 17* cu prețul de 1 leu 50, Librarilor se acordă un rabat de 15°/₁₀.

Les Juifs Français devant l'opinion par *Léonce Reynaud*, ancien trésorier payeur general. Paris, 448 pg. Prix 3 fr. 50. S'adresser: Rue de la Chaussée-d'Antin, 23, Paris.

Dicționar German-Român, de *L. Șăineanu* Prețul 6 l. n.

Corespondența. *D-lui B. L. K...* *Piatra*: Am primit traducerea d-v. din Schiller în momentul aparițiunii *Revistei*. Indată ce o vom citi, vă vom răspunde dacă o putem publica în *Revista Israelită*. Răspunsul îl veți avea în numărul viitor când ne vom putea pronunța asupra traducerei dv.

A V I S

D. I. Feldmann întreprinzând o călătorie în provincie pentru încasarea abonamentelor pentru *Revista Israelită*, rugăm pe abonații noștri a-î da concursul necesar spre a putea face mai ușor încasarea.

A apărut: **Catechismul elementar al Religiei Mosaice** de *Iulius Geiger*. Prețul 60 bani exemplarul.

I. ELIAS licențiat în drept dă consultațiuni asupra ori-ce fel de procese civile, comerciale și penale, și se însărcinează cu executarea afacerilor de natura acestora.

Adresa: Calea Moșilor, Biroul Fermo.
